

УДК [336+339.137.2]:658

Гудзь О.І.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри
економіки підприємства та інвестицій
Національного університету «Львівська політехніка»

Яневич Н.Я.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри
економіки підприємства та інвестицій
Національного університету «Львівська політехніка»

ОБГРУНТУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ

EVALUATION OF FINANCIAL COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE AS THE BASIS OF DEVELOPMENT OF FINANCIAL STRATEGY

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто сутність фінансової конкурентоспроможності підприємства. Виділено чотири складники, які у підсумку формують інтегральний показник фінансової конкурентоспроможності. Для кожного складника наведено відповідні показники, спосіб розрахунку та нормативні значення. Представлено шкалу оцінювання фінансової конкурентоспроможності підприємства, на основі якої можна обрати належну фінансову стратегію. Запропонований підхід до вибору фінансової стратегії адаптовано для ПАТ «Львівський завод будівельних виробів».

Ключові слова: підприємство, фінансова стратегія, фінансова конкурентоспроможність, фінансові показники, інтегральний показник фінансової конкурентоспроможності, складники фінансової конкурентоспроможності, експертний метод.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена сущность финансовой конкурентоспособности предприятия. Выделены четыре составляющие, которые в итоге формируют интегральный показатель финансовой конкурентоспособности. Для каждой составляющей приведены соответствующие показатели, способ расчета и нормативные значения. Представлена шкала оценивания финансовой конкурентоспособности предприятия, на основе которой можно выбрать надлежащую финансовую стратегию. Предложенный подход к выбору финансовой стратегии адаптирован для ОАО «Львовский завод строительных изделий».

Ключевые слова: предприятие, финансовая стратегия, финансовая конкурентоспособность, финансовые показатели, интегральный показатель финансовой конкурентоспособности, составляющие финансовой конкурентоспособности, экспертный метод.

ANNOTATION

The essence of the financial competitiveness of enterprises is considered in the article. Four components are identified that eventually form the integral index of financial competitiveness. Relevant indicators, method of calculating and the normative values are given for each component. Presented scale evaluation of the financial competitiveness of enterprises, from which you can select the appropriate financial strategy. The approach to the choice of financial strategy is adapted to JSC «Lviv plant of building materials».

Keywords: enterprise, financial strategy, financial competitiveness, financial performance, integral index of financial competitiveness, financial indicators of competitiveness, expert method.

Постановка проблеми. В умовах ринкової нестабільності кожне підприємство повинне самостійно забезпечувати власну фінансову конкурентоспроможність, основним завданням якої є мобілізація фінансових ресурсів та виявлення резервів як засобів для протидії потен-

ційним змінам у зовнішньому середовищі. У такій ситуації підприємству потрібно використовувати стратегічний підхід до планування фінансової діяльності та розроблення фінансової стратегії зокрема. За допомогою ретельно сформованої та належним чином обґрунтованої фінансової стратегії можна оцінювати результати поточної діяльності підприємства та визначати напрями діяльності у майбутніх періодах, що дасть змогу підприємству пристосуватися до змін зовнішнього середовища та втримувати свої позиції на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробленням та вдосконаленням фінансової стратегії підприємства займається багато науковців-економістів, серед яких: Бас Ю.В., Блакита Г.В., Богатирьов І.І., Богомолова Н.І., Бутенко Т.В., Корпан О.С., Леваєва Л.Ю., Наумова Л.Ю., Полчанов А.Ю., Руда Р.В., Хаванова М.С., Щербань О. та ін. У працях зазначених науковців, зокрема, розглянуто: сутність фінансової стратегії підприємства та її місце у загальній стратегії, види фінансових стратегій та чинники, які впливають на її формування, етапи розроблення та напрями вдосконалення таких стратегій, основні завдання та засоби контролю фінансових стратегій тощо. Деякі з науковців адаптують розроблені загальні положення фінансових стратегій для підприємств конкретних галузей та сфер діяльності, зокрема для торговельних підприємств [1], корпорації [2], залізничного транспорту [3], аграрної сфери [4], легкої промисловості [5], ломбардних установ [6], страхової компанії [7] тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У науковій літературі представлено значну кількість публікацій щодо обґрунтування фінансової стратегії підприємства. Незважаючи на це, залишаються недостатньо опрацьованими положення щодо оцінювання фінансової конкурентоспроможності підприємства, що, своєю чергою, може бути важливим чинником у виборі фінансової стратегії.

Мета статті полягає в удосконаленні методичного підходу до вибору фінансової стратегії на підставі оцінювання фінансової конкурентоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова конкурентоспроможність підприємства являє собою здатність підприємства раціонально та ефективно користуватися наявними фінансовими ресурсами та залучати капітал на кращих умовах порівняно з конкурентами, а також спроможність створювати, акумулювати, примножувати і відновлювати внутрішній фінансовий потенціал у сучасних ринкових умовах [8, с. 119].

Сутність, показники та особливості моніторингу фінансової конкурентоспроможності знайшли своє відображення у працях багатьох науковців, на підставі чого можна сформулювати основні положення щодо сутності цього показника. Отже, фінансова конкурентоспроможність підприємства характеризується такими особливостями [8–11]:

фінансова конкурентоспроможність впливає на конкурентоспроможність підприємства у цілому;

фінансова конкурентоспроможність не є сталою величиною і відображає імідж підприємства в конкурентній діяльності;

фінансова конкурентоспроможність повинна бути гнучкою й оперативно відповідати позитивним або негативним змінам зовнішнього середовища;

фінансова конкурентоспроможність є індикатором ефективності фінансової діяльності підприємства у цілому;

фінансова конкурентоспроможність передбачає розрахунок інтегрального показника, який містить декілька складників.

Оцінювання фінансової конкурентоспроможності здійснюється здебільшого на підставі розрахунку інтегрального показника, що запропоновано, зокрема, у працях таких науковців, як Жовнович Р.І. [9, с. 229–230], Чухрій М.В. [11, с. 8], Лактіонова О.А., Чишко І.С. [12, с. 186–191], Ляшенко Г.П., Дерев'яно В.М. [13, с. 27–30], Нартова І.В., Сіліхін Б.В. [14, с. 150–152] та ін. На підставі проведених досліджень встановлено таке:

інтегральний показник фінансової конкурентоспроможності розраховується на підставі результатів комплексних показників, які підсумовують відповідну категорію (наприклад, платоспроможність, ліквідність, фінансування інноваційної діяльності, інвестиційна привабливість, клієнтський складник, розвиток персоналу, рентабельність тощо);

більшість показників, які формують фінансову конкурентоспроможність, базуються на оцінюванні фінансового стану підприємства;

розрахункові значення складників інтегрального показника порівнюються з нормативними або середньогалузевими;

вагові значення окремих складників інтегрального показника встановлюються експертним методом;

на шкалі фінансової конкурентоспроможності здебільшого виділяють низький, середній, високий і дуже високий рівні фінансової конкурентоспроможності (шкала сформована за частками одиниць, відсотками або балами);

фінансова конкурентоспроможність залежить від конкурентоспроможності підприємства у цілому, рівня фінансової безпеки підприємства, ступеня фінансової гнучкості;

позитивно вважається тенденція до збільшення значення інтегрального показника фінансової конкурентоспроможності.

Здійснювати оцінювання фінансової конкурентоспроможності підприємства доцільно на підставі обчислення одиничних показників, які можна об'єднати в однорідні групи. У рамках кожної групи потрібно обчислити інтегральний показник на підставі отриманих розрахункових значень та відповідних їм коефіцієнтів вагомості. Коефіцієнти вагомості встановлюються згідно з експертним методом. Просумувавши результати інтегральних показників по кожній групі, отримуємо загальне значення інтегрального коефіцієнта фінансової конкурентоспроможності, що дасть змогу обрати відповідну фінансову стратегію, якій слідуватиме підприємство в найближчий час. Інтегральні значення окремих складників фінансової конкурентоспроможності дадуть змогу підприємству визначити слабкі місця, щоб вчасно запобігти негативним наслідкам. Таким чином, інтегральний показник фінансової конкурентоспроможності підприємства можна представити у вигляді формули:

$$K_{\text{фксп}} = \sum_{i=1}^n I_i, \quad (1)$$

де $K_{\text{фксп}}$ – інтегральний показник фінансової конкурентоспроможності підприємства, у частках одиниць; I_i – інтегральне значення показника окремого складника фінансової конкурентоспроможності, у частках одиниць; n – кількість складників фінансової конкурентоспроможності підприємства.

Інтегральне значення показника окремого складника фінансової конкурентоспроможності обчислюється за формулою:

$$I_i = \sum_{j=1}^m \left(\frac{K_j}{E_j} \cdot B_j \right), \quad (2)$$

де K_j , E_j – розрахункове та еталонне значення відповідного показника у рамках окремого складника фінансової конкурентоспроможності підприємства, у частках одиниць; B_j – вагомість відповідного показника у рамках окремого складника фінансової конкурентоспроможності, у частках одиниць; m – кількість показників, які містить окремий складник фінансової конкурентоспроможності підприємства.

Інтегральний показник фінансової конкурентоспроможності підприємства розраховується на підставі окремих складників, таких як:

– показники ефективності фінансово-господарської діяльності (дана група показників характеризує рентабельність підприємства, його здатність покривати свої зобов'язання у

короткотерміновому періоді та наявність власних фінансових ресурсів за результатами діяльності у поточному році);

– показники ефективності взаємодії з партнерами (показують обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості, що свідчить про надійність споживачів, з одного боку, і власну відповідальність за зобов'язаннями перед постачальниками – з іншого);

– показники фінансової спроможності забезпечення виробничої діяльності (показують здатність підприємства забезпечувати виробничу діяльність за рахунок оновлення основних фондів, поповнення оборотних активів та зменшення матеріальних витрат);

– показники ефективності управління (відображають ефективність роботи персоналу).

Окремі складники, які формують фінансову конкурентоспроможність підприємства, а

також спосіб їхнього розрахунку та нормативні значення, представлені в табл. 1.

За результатами розрахунку сумарного показника фінансової конкурентоспроможності можна сформулювати шкалу для вибору фінансової стратегії, яка наведена в табл. 2.

Експансійна фінансова стратегія характеризується тим, що підприємство, маючи в наявності кваліфіковані трудові і фінансові ресурси, залучає кредити, інвестує кошти у вигідні проекти, зменшує обсяги дебіторської заборгованості, прискорює оборотність капіталу для розширення виробництва і частки ринку. Стратегія поступового розвитку спрямована на поступове збільшення обсягів реалізації продукції та підтримування стабільного фінансового стану. Захисна фінансова стратегія передбачає, що у зв'язку з негативним впливом зовнішніх і внутрішніх чинників підприємство дещо зменшує

Таблиця 1

Складники фінансової конкурентоспроможності підприємства

Назва показника	Спосіб розрахунку показника	Нормативне значення
1. Показники ефективності фінансово-господарської діяльності		
1.1. Рентабельність активів	Відношення чистого прибутку до середньої величини активів.	Збільшення
1.2. Рентабельність власного капіталу	Відношення чистого прибутку до середньої величини власного капіталу.	Збільшення
1.3. Рентабельність продукції	Відношення операційного прибутку до виручки від реалізації товарів, робіт, послуг.	Збільшення
1.4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Відношення грошових коштів та їх еквівалентів до обсягу поточних зобов'язань	0,2-0,3
1.5. Коефіцієнт загальної ліквідності	Відношення суми оборотних активів до обсягу поточних зобов'язань	Більше 1
1.6. Коефіцієнт фінансової незалежності	Відношення власного капіталу до обсягу активів	Більше 0,5
2. Показники ефективності взаємодії із партнерами		
2.1. Частка дебіторської заборгованості в оборотних активах	Відношення обсягу дебіторської заборгованості до обсягу оборотних активів	До 0,3; зменшення
2.2. Частка кредиторської заборгованості у поточних зобов'язаннях	Відношення обсягу кредиторської заборгованості до обсягу поточних зобов'язань	До 0,3; зменшення
2.3. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Відношення суми дебіторської заборгованості до обсягу кредиторської заборгованості	Приблизно 1
3. Показники фінансової спроможності забезпечення виробничої діяльності		
3.1. Коефіцієнт зносу основних засобів	Відношення суми зносу основних засобів до їх початкової вартості	Зменшення
3.2. Частка оборотних активів у майні підприємства	Відношення суми оборотних активів до валюти балансу	Більше 0,6; зростання
3.3. Частка запасів в оборотних активах	Відношення суми запасів до обсягу оборотних активів	До 0,5, зменшення
3.4. Матеріаломісткість	Відношення суми матеріальних витрат до загального обсягу операційних витрат	Зменшення
3.5. Фондовіддача	Відношення суми виручки до середньорічної вартості основних фондів	Збільшення
4. Показники ефективності управління		
4.1. Плинність кадрів	Відношення чисельності звільнених працівників із причин, не пов'язаних із виробництвом, до середньоспискової чисельності	Зменшення
4.2. Продуктивність праці	Відношення виручки від реалізації товарів, робіт, послуг до середньоспискової чисельності працівників	Збільшення
4.3. Коефіцієнт підвищення кваліфікації	Відношення чисельності працівників, які підвищують свою кваліфікацію, до середньоспискової чисельності	Збільшення

Джерело: сформовано на основі [9, с. 230; 11, с. 8; 12, с. 190; 13, с. 27-28; 14, с. 149]

виробничі потужності та частково згортає інвестиційну діяльність. Стабілізаційна стратегія використовується у разі порушення фінансової стійкості підприємства та передбачає виявлення слабких місць і розроблення заходів для їх знешкодження. Антикризова стратегія полягає у

застосуванні заходів для виведення підприємства із кризи за рахунок реорганізації – злиття або приєднання [5, с. 154; 15, с. 125–126; 16, с. 225–226; 17, с. 164].

Виконуємо оцінювання фінансової конкурентоспроможності ПАТ «Львівський завод буді-

Таблиця 2

Шкала оцінювання фінансової конкурентоспроможності підприємства

Межі значень показника фінансової конкурентоспроможності підприємства	Характеристика результатів	Фінансова стратегія
До 0,35	Підприємство функціонує неефективно. Характерна нестача власних коштів, значні суми заборгованостей, залежність від зовнішнього фінансування	Стратегія антикризова. Стратегія стабілізаційна
0,36-0,7	Діяльність підприємства характеризується частково неефективними управлінськими рішеннями у сфері фінансів, виробництва, персоналу. Частина показників не відповідають нормативним значенням	Стратегія захисна
0,71-0,85	Показники ефективності діяльності підприємства вище середніх значень. Більшість управлінських рішень є ефективними. У підприємства достатньо власних ресурсів для часткового покриття зобов'язань. Є можливість вчасного повернення кредитів	Стратегія поступового розвитку. Стратегія експансійна
0,86-1	Підприємство характеризується високими показниками діяльності, незалежністю від зовнішніх джерел фінансування, наявністю власного оборотного капіталу, ефективними управлінськими рішеннями, суттєвим зменшенням заборгованостей	Стратегія експансійна

Джерело: сформовано на основі [5, с. 154; 12, с. 191; 13, с. 29–30; 14, с. 152; 15, с. 125–126; 16, с. 225–226; 17, с. 164; 18, с. 75; 19, с. 137–138]

Таблиця 3

Складники фінансової конкурентоспроможності ПАТ «Львівський завод будівельних виробів» [20]

Назва показника	Нормативне або еталонне значення показника	Вагові коефіцієнти	Розрахункове значення показників за 2015 р.
1. Показники ефективності фінансово-господарської діяльності			
1.1. Рентабельність активів	0,15	0,0525	0,0378
1.2. Рентабельність власного капіталу	0,2	0,0525	0,0909
1.3. Рентабельність продукції	0,3	0,0525	0,0636
1.4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,07	0,006
1.5. Коефіцієнт загальної ліквідності	1	0,0525	0,8998
1.6. Коефіцієнт фінансової незалежності	0,5	0,07	0,3931
2. Показники ефективності взаємодії із партнерами			
2.1. Частка дебіторської заборгованості в оборотних активах	0,3	0,06	0,6746
2.2. Частка кредиторської заборгованості у поточних зобов'язаннях	0,3	0,06	0,4052
2.3. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	1	0,08	1,498
3. Показники фінансової спроможності забезпечення виробничої діяльності			
3.1. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,3	0,05	0,5986
3.2. Частка оборотних активів у майні підприємства	0,75	0,075	0,5461
3.3. Частка запасів в оборотних активах	0,4	0,05	0,3187
3.4. Матеріаломісткість, грн.	0,5	0,05	0,7617
3.5. Фондовіддача, грн.	2,5	0,075	1,89
4. Показники ефективності управління			
4.1. Плинність кадрів	0,05	0,08	0,1667
4.2. Продуктивність праці, тис. грн. / особу	250	0,06	165,639
4.3. Коефіцієнт підвищення кваліфікації	0,1	0,06	0,0278

Примітка. Еталонні значення показників відповідають плановим значенням, які запропоновані для підприємства. Вагові коефіцієнти встановлені експертним методом

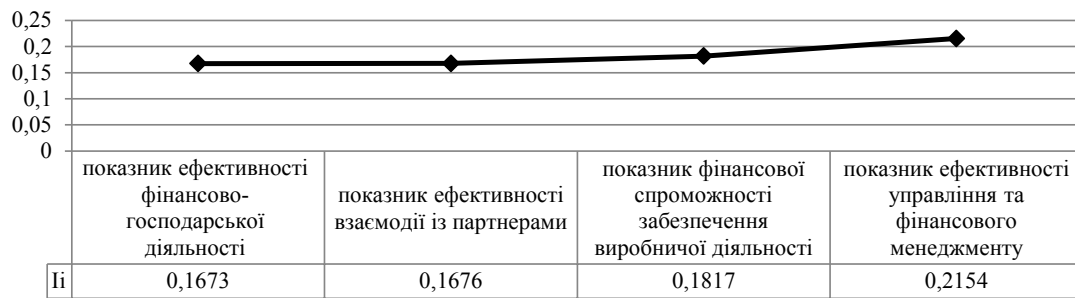

Рис. 1. Складники фінансової конкурентоспроможності ПАТ «Львівський завод будівельних виробів», де i – відповідне розрахункове значення

вельних виробів», використовуючи інформацію фінансової звітності [20]. Обчислення виконуємо для останнього звітного року (2015 р.), на підставі чого будемо обирати відповідну фінансову стратегію. Окремі складники, які формують фінансову конкурентоспроможність ПАТ «Львівський завод будівельних виробів», розраховані та представлені в табл. 3. Вагові коефіцієнти в межах кожної із груп показників встановлюються на підставі визначення тих чинників, які здійснюють більший вплив на діяльність підприємства.

Більшість розрахункових значень фінансово-економічних показників (табл. 3) у рамках розглянутих груп не відповідають нормативним та еталонним значенням. Основними причинами таких розбіжностей є:

- низьке значення чистого прибутку (354 тис. грн.) порівняно із середньорічним обсягом активів (9 373 тис. грн.);
- невисокий чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг (5 963 тис. грн.) як для підприємства, яке працює у сфері будівництва;
- низька частка високоліквідних активів (38 тис. грн.) у загальній сумі активів (5 658 тис. грн.);
- значна сума поточних зобов'язань (5 658 тис. грн.) у загальній сумі активів підприємства (10 360 тис. грн.);
- значні суми дебіторської (3 817 тис. грн.) та кредиторської (2 548 тис. грн.) заборгованості;
- високі значення матеріальних витрат (4 542 тис. грн.) в обсязі виготовленої продукції (5 963 тис. грн.);
- невисока продуктивність праці (165,639 тис. грн./особу) як для підприємства, яке працює у сфері будівництва;
- низька чисельність працівників, які проходять підвищення кваліфікації (1 особа із 36 осіб).

Виконуємо розрахунок інтегральних значень кожного складника, які входять до сумарного показника фінансової конкурентоспроможності. Сумарні значення вагових коефіцієнтів у рамках кожної з чотирьох груп показників відповідно становлять: 0,35 – для показників ефективності фінансово-господарської діяльності; по 0,2 – для показників ефективності взаємодії з

партнерами та показників ефективності управління; 0,25 – для показників фінансової спроможності забезпечення виробничої діяльності.

На рис. 1 відображено інтегральні значення окремих складників, які в підсумку формують показник фінансової конкурентоспроможності розглянутого підприємства.

Згідно з побудованим графіком (рис. 1), очевидно, що у найкращому стані перебуває такий складник фінансової конкурентоспроможності, як ефективність управління. Друге місце посідають показники ефективності взаємодії з партнерами та показники фінансової спроможності забезпечення виробничої діяльності, оскільки відхилення від максимальних значень цих показників становить близько 0,04 та 0,07 відповідно. У найгіршому стані перебуває показник ефективності фінансово-господарської діяльності, відхилення від максимального значення становить майже 0,2.

Загальний результат фінансової конкурентоспроможності обчислюється як підсумок його окремих складників. Отже, для ПАТ «Львівський завод будівельних виробів» він становить: $K_{фксп} = 0,1673 + 0,1676 + 0,1817 + 0,2154 = 0,732$.

У шкалі оцінювання фінансової конкурентоспроможності підприємства отриманий результат попадає у третій проміжок (0,71–0,85). Отже, ПАТ «Львівський завод будівельних виробів» може дотримуватися стратегії поступового розвитку, оскільки ресурси підприємства можуть частково покривати зобов'язання, а зростання ринку будівництва дасть змогу збільшувати прибутки та вчасно покривати кредити.

Висновки. На підставі проведеного дослідження вдосконалено методичний підхід до формування фінансової стратегії на підприємстві, який передбачає вибір стратегії (антикризової, стабілізаційної, захисної, поступового розвитку, експансійної) на підставі оцінювання фінансової конкурентоспроможності. Показник фінансової конкурентоспроможності підприємства містить чотири складника, за кожним з яких обчислюються відповідні показники та враховуються коефіцієнти вагомості. Чим більше значення показника фінансової конкурентоспроможності, тим більше можливостей у підприємства для ефективної реалізації відповідної фінансової стратегії.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Блакита Г.В. Економічна нестабільність та фінансова стратегія торговельних підприємств: характер впливу і форми реагування / Г.В. Блакита. // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_5.
2. Богатирьов І.І. Імперативи формування і реалізації фінансової стратегії корпорації / І.І. Богатирьов // Стратегія економічного розвитку України. – 2014. – № 34. – С. 124–129 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/seru_2014_34_24.
3. Богомолова Н.І. Фінансова стратегія розвитку залізничного транспорту: сутність та особливості формування / Н.І. Богомолова. // Ефективна економіка. – 2012. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_1_7.
4. Бутенко Т.В. Формування стратегії розвитку аграрної сфери з метою її адаптації до інноваційно-інвестиційних умов функціонування / Т.В. Бутенко // Ефективна економіка. – 2011. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_12_31.
5. Корпан О.С. Фінансова стратегія підприємств легкої промисловості: принципи формування та особливості реалізації / О.С. Корпан // Моделювання регіональної економіки. – 2012. – № 1. – С. 143–160 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Modre_2012_1_20.
6. Леваєва Л.Ю. Формування фінансової стратегії розвитку ломбардних установ / Л.Ю. Леваєва // Економічний вісник університету. – 2014. – № 22(1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/esvu_2014_22\(1\)_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esvu_2014_22(1)_42).
7. Полчанов А.Ю. Фінансова стратегія страхової компанії в умовах державної підтримки агросстрахування / А.Ю. Полчанов. // Ефективна економіка. – 2012. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_7_31.
8. Лисяк Л.В. Детермінанти фінансової конкурентоспроможності у ринковому середовищі / Л.В. Лисяк, Д.О. Гетьман // Вісник ДДФА. Економічні науки. – 2013. – № 2. – С. 112–122 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddfae_2013_2_15.
9. Жовновач Р.І. Інтегральне оцінювання рівня фінансової конкурентоспроможності підприємств / Р.І. Жовновач // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2013. – Вип. 24. – С. 226–231.
10. Скибенко Т.С. Систематизація факторів фінансової конкурентоспроможності / Т.С. Скибенко, В.В. Ільченко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2010. – № 5(44). – С. 89–93.
11. Чухрій М.В. Механізм підтримки фінансової конкурентоспроможності підприємства: автореф. дис.... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / М.В. Чухрій; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2011. – 20 с.
12. Лактіонова О.А. Інтегральне оцінювання експансійної фінансової гнучкості суб'єктів господарювання / О.А. Лактіонова, І.С. Чишко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 5(131). – С. 183–192.
13. Ляшенко Г.П. Збалансована система показників – необхідний інструмент забезпечення конкурентоспроможності підприємства (на прикладі нафтовидобувного підприємства) / Г.П. Ляшенко, В.М. Дерев'яно // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2014. – № 1(64). – С. 23–31.
14. Нартова І.В. Удосконалення системи показників оцінки фінансової безпеки суб'єкта підприємництва / І.В. Нартова, Б.В. Сіліхін // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2013. – № 5(61). – С. 147–153.
15. Руда Р.В. Фінансова стратегія як основа життєдіяльності підприємства / Р.В. Руда // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 2. – С. 123–126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2014_2_27.
16. Хаванова М.С. Види фінансової стратегії підприємства / М.С. Хаванова // Вчені записки Університету «КРОК». – 2013. – Вип. 33. – С. 223–228.
17. Щербань О. Методичний підхід до розробки фінансової стратегії підприємства / О. Щербань // Економічний аналіз. – 2013. – Вип. 12. – Ч. 4. – С. 161–165.
18. Бас Ю.В. Теоретичні основи формування фінансової стратегії підприємства / Ю.В. Бас, Г.В. Зикова // Наука й економіка. – 2016. – № 1(41). – С. 73–77.
19. Наумова Л.Ю. Фінансова стратегія економічного розвитку підприємств / Л.Ю. Наумова // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 134–139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_23.
20. Фінансова звітність ПАТ «Львівський завод будівельних виробів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/participant/01267426>.